

ביאורים בתורת רבינו

לקוטי שיחות
מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
עם ביאור ופירוש

חג הגאולה
יב-יג תמוז

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

פתח דבר

בשבח והודיה לה' יתברך, מוגשת בזה לפני ציבור הלומדים שיחה נוספת בסדרת 'ביאורים בתורת רבינו'.

שיחה זו נדפסה בלקוטי-שיחות חלק כג עמ' 157, לחג הגאולה של כ"ק אדמו"ר הרי"צ יב-יג תמוז.

במקורה נדפסה השיחה באידיש, וכאן היא תורגמה ללשון-הקודש, נוספו לה קיצורים וסיכומים, ונתבארו הענינים והמושגים המובאים בה.

הביאורים נלקטו ונכתבו על ידי הרה"ת ר' מנחם מענדל שיחי' אשכנזי.

*

תודתנו נתונה להרה"ת יואב שיחי' למברג על כתיבת הסיכומים ועריכת הביאורים, וכן להרה"ת צבי הירש שיחי' זלמנוב על תרגום השיחה מאידיש ללשון-הקודש.

כמו כן נתונה תודתנו להנהלת קה"ת על נתינת רשות מיוחדת להדפסת השיחות.

*

שיחה מבוארת זו, מצטרפת לשיחות ומאמרים שיצאו לאור על ידינו בשנים קודמות, ובייחוד לסט הספרים "ביאורים במאמרי רבינו", שני כרכים, המאגד שלושים ואחד מאמרים, מסודרים לפי מועדי השנה, ערוכים מחדש בצורה בהירה. ניתן להשיג את הספרים בקה"ת ובחנויות הספרים המובחרות.

לבקשת רבים, ניתן להוריד את הקונטרס, כמו גם הקונטרסים האחרים שנתבארו על ידנו, בכתובת: www.biurim.022.co.il.

*

כבר אמר דוד המלך, "שגיאות מי יבין" (תהלים יט, ג). יתכן כי נפלו אי-הבנות בעניינים המבוארים. על כן שטוחה בקשתנו בפני ציבור המעיינים לשלוח אלינו את הערותיהם ונתקנם בבוא העת אי"ה.

יהי רצון מהשי"ת כי העיסוק בדא"ח בכלל ובתורת רבינו במיוחד, יזרו את קיום הייעוד: "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט).

יב-יג תמוז ה'תשע"ט

כתובת למשלוח הערות: ת.ד. 485 כפר חב"ד. או: mm.ashkenazi@gmail.com

הצומח והדומם מושגחים בהשגחה פרטית עלידי הקב"ה – ואילו ההשגחה הפרטית שעל האדם (סוג המדבר) הרי היא ענין שכולי עלמא מודים בו (גם לולא חידוש הבעש"ט)⁵, ובפרט לגבי ישראל עם קרובו, ובפרטי פרטיות לגבי שומרי תורה ומצוות שבישראל, וכל-שכן כשהמדובר הוא במנהיגי ונשיאי ישראל, שעניניהם נוגעים לכלל ישראל, ואס-כן בודאי פשוט הדבר בתכלית שכל עניניהם בהשגחה פרטית – ומדוע, איפוא, הייה צורך בעת מאסרו של הרבי להיזקק דוקא לחידוש הבעש"ט בענין השגחה פרטית?

א. כ"ק מו"ח (מורי וחמי) אדמו"ר סיפר פעם, בקשר למאסרו וגאולתו בי"ב וי"ג תמוז, שבמאמרים שנאמרו על ידו בראש-השנה שלפני המאסר – ראש-השנה תרפ"ז – דובר אודות שיטת הבעש"ט² בענין השגחה פרטית, שהשגחה פרטית היא גם על המינים דומם צומח וחי, ועל כל פרט ופרט – אף שלענין זה לא הייה כל קשר עם גוף המאמר³ – והוסיף, שלולא זאת, אין הוא יודע אם הייה יכול לשאת (לסבול את היסורים ולצאת מן) המאסר.

וצריך להבין: החידוש דשיטת הבעש"ט בענין השגחה פרטית הוא, כנ"ל, שגם כל הברואים דמין החי

6 להעיר שבלקו"ד ח"א (ע' 166 בסוף ס"ב) אומר בענין המאסר והגאולה דאדמו"ר הזקן שהי' הכל בהשגחה העליונה ואינו מדייק שעל-פי שיטת הבעש"ט. ורק להלן בסעיף בפני עצמו מתחיל לבאר השגחה פרטית כפי ביאור הבעש"ט.

7 בפשטות יש לומר שהזכרת ענין שיטת הבעש"ט אודות השגחה פרטית, שהיא גם בדצ"ח ובכל פרט ופרט, מוסיפה בהרגשת ענין השגחה פרטית גם על האדם. דאם עשב אחד פרטי הרי גם מספר תנועותיו ואופניו הוא בהשגחה פרטית כו' הנה האדם הרי ודאי שהוא מושגח בהשגחה פרטית בכל פרטי פרטיות עניני צרכיו (ל' כ"ק מו"ח אדמו"ר בד"ה על כן יאמרו המושלים תרצ"ו, הובא לקמן בפנים). ועל-אחת-כמה- וכמה ישראל עם קרובו (ראה לקו"ד ח"א שם סוס"ג).

1 נעתק ברשימת המאסר (לקו"ד ח"ד ע' 1252) בהערה.

2 וידועה ראת אדה"ז מחולין (סג, א) משלך א (וראה לקו"ש ח"ז ע' 63). וראה בארוכה קונטרס השגחה פרטית (נדפס בלקו"ש ח"ח ע' 277 ואילך).

3 בסה"מ תרפ"ז (קה"ת תשמ"א - נדפס ע"פ העתקה מוגהת והוספות בגכת"ק -) לא נזכר על דבר ענין הנ"ל בהשגחה פרטית. ואולי נשמט על-ידי בעל המאמר מטעם הנ"ל, כיון שלא הי' שייך (להמשך הענין ב) המאמר. אף שנאמר (וכידוע בנוגע לכמה מאמרים).

4 ראה לקו"ד שם. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) בהוספות סקי"ט ואילך. קונטרס הנ"ל.

5 ראה קונטרס הנ"ל (ע' 278 ואילך).

ביאורים במאמרי רבינו

א. בהערת רבינו 2 "ראית אדה"ז משלך" איתא בגמרא (חולין סג, א) "רבי יוחנן כי הוה חזי (כשהיה רואה) שלך (מין עוף השולה דגים מן הים), אמר משפטיך תהום רבה", ומסביר רש"י "ומשפטיך אף בתהום רבה, שזימנת שלך לשפוט ולעשות נקמתך בדגת הים להמית המזומנים למות". מכך מביא אדמו"ר הזקן הוכחה לשיטת הבעל שם טוב שכל הענינים הם בהשגחה פרטית, ולא כאומרים שהשגחה פרטית היא רק

ב. היינו שבראש השנה הזמין לו הקב"ה "אריינזאגן" בהמאמר ע"ד הענין דהשגחה פרטית על-פי שיטת הבעש"ט (תורת מנחם ח"ג ע' 213).

א. בהערת רבינו 2 "ראית אדה"ז משלך" איתא בגמרא (חולין סג, א) "רבי יוחנן כי הוה חזי (כשהיה רואה) שלך (מין עוף השולה דגים מן הים), אמר משפטיך תהום רבה", ומסביר רש"י "ומשפטיך אף בתהום רבה, שזימנת שלך לשפוט ולעשות נקמתך בדגת הים להמית המזומנים למות". מכך מביא אדמו"ר הזקן הוכחה לשיטת הבעל שם טוב שכל הענינים הם בהשגחה פרטית, ולא כאומרים שהשגחה פרטית היא רק

ב. כשהמדובר הוא בנוגע לכל הקשור לתורה ומצוות, פשוט שהכל הוא בכוונת מכיון מלמעלה.

ב. בפשטות יש לומר, שזו גופא היא כוונת לשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר "לשאת (לסבול את היסורים ולצאת מן) המאסר": מכיון שבמאמר דובר אודות השגחה פרטית, הרגיש כ"ק מו"ח אדמו"ר שכל יסורי המאסר הם בהשגחה פרטית מהקב"ה, ולכן הי"ה יכול לסבול אותם.

אבל עדיין אין הדבר מחזור דיו, כי לפי זה מתאים יותר שההדגשה תהי"ה (לא כל כך על הענין בהשגחה פרטית, אלא) על הענין ד"אין רע יורד מלמעלה"⁸ וכיו"ב. וכמבואר בפרטיות

והתמיהה גדולה יותר: לשם מה נוגע כאן כלל ועיקר, ביחס למאסר כ"ק מו"ח אדמו"ר, הענין בהשגחה פרטית? הרי המעשה כולו לא בא אלא בשייכות לקיום התורה ומצוות, הרבצת התורה והחזקת היהדות ומילוי שליחותו של הקב"ה, ואס"כן פשיטא שכל השייך לזה – כולל כל הנעשה עם כ"ק מו"ח אדמו"ר – תלוי ברצון וכוונת והשגחת השי"ת.⁹

סיכום: אדמו"ר הרי"צ סיפר שקודם מאסרו דיבר אודות שיטת הבעש"ט בהשגחה פרטית, ועל-ידי זה יכול הי"ה לשאת את יסורי המאסר. וצריך להבין: א. הכל מודים שישנה השגחה פרטית במין המדובר. וכל-שכן שהמדובר הוא בנוגע לנשיא ישראל.

וכהתבוננותו שלו בעת המאסר גופא המסופרת בלקו"ד ח"ד שם.

אבל מהמשך הלשון משמע, שהוא מצד עצם שיטתו היחידש הבעש"ט בהשגחה פרטית, ולא רק שמוזה אפשר להרגיש יותר ענין ההשגחה באדם בכל שכן

ביאורים במאמרי רבינו

סמוך ובטוח שיצא בשלום.

אלא מאי, מצב זה הוא בגדר של מקום סכנה ("היכא דשכיח היזיקא שאני" פסחים שם), הרי גם במצב כזה פשיטא שהי"ה צריך להמשיך ולעסוק בעבודתו מבלי להתפעל מגזירת המלכות, כפי שמצינו אצל רבי חנינא בן תרדיון (ע"ז יח, א), ש"אמרו לו . . . אי אתה יודע שאומה זו כו' ואתה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים (והן גזרו על כך פרש"י שם), אמר לו, מן השמים ירחמו" (תורת מנחם תשי"א ח"ג ע' 9-207. ובהערה 109 שם כתבו המו"ל: "כיון שנתגלה לאחרונה סרט ההקלטה ובו ענינים נוספים שלא נכללו בלקו"ש – באה כאן (באופן יוצא מן הכלל) רשימת השיחה כפי שנערכה ע"פ סרט ההקלטה, אלא שהיא, כמובן, הנחה בלתי מוגה").

ג. בשיחת י"ב תמוז תשכ"ד ביאר הרבי מדוע היה צריך ענין זה להאמר ובאופן שלא היה שייך למאמר דווקא - ראה במילואים.

במקור הדברים בשיחה רבינו הרחיב: ליתר ביאור, מאסרו של הרבי הי' בגלל עבודתו בהרבצת התורה וכו' – עבודה שהי' מוכרח לעשותה כדי למלא שליחותו של הקב"ה בעלמא דין. ומה גם שעבודה זו אינה לטובת עצמו, אלא לטובת הזולת, ובמילא, אין מקום לחשוש שמא מעורב בזה איזה ענין נוסף כו'.

וכיון שכן, גם לולי הבנת הענין בהשגחה פרטית יכול וצריך לילך לבטח דרכו – משום ש"שלוחי מצוה אינן ניוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן" (פסחים ח, ב), ובמילא, יכול וצריך להיות

ג. ולהעיר – הטעם לכך שלא הזכיר כ"ק מו"ח אדמו"ר ענין זה בתור אמצעי לסבול את יסורי המאסר, מובן הוא:

כ"ק מו"ח אדמו"ר היה נתון ומסור כל כולו להקב"ה ולתורה ומצוות, באופן שמציאותו העצמית לא תפסה מקום, וממילא מובן, שיסוריו הגשמיים לא היו יכולים לגרום למצב של אי יכולת לסבלם¹³ – שכן, מאחר שלא חשב כלל אודות עצמו¹⁴, לא עלה במחשבתו שזהו בגדר "רע יורד"¹⁵.

בתניא⁹ העצה היעוצה לסבול יסורים, עד ליכולת לקבלם ברצון ובשמחה, וכהוראת חז"ל¹⁰ "כשם שמברך על הטובה כו' ופירשו בגמרא¹¹ לקבולינהו בשמחה"¹² ד.

סיכום: לכאורה יש לומר שעל ידי זה הרגיש שכל יסורי המאסר הם בהשגחה פרטית מהקב"ה, ולכן היה יכול לסבול אותם. אבל אם-כן היה מתאים יותר הענין של "אין רע יורד מלמעלה".

לקבולי בשמחה כו".* אבל נ"ל שזה אמר (בעיקר) בנוגע לחסידיו (שלא היו במדרגתו) לחזקם כו', וכהמשך לשונו שם [להלן בתרגום ללה"ק] "כל עונש המוטל עלינו בשל החזקת "חדר", בשל לימוד תורה ובשל שמירת מצוות, מן הראוי שיוסיף בנו תוקף יותר כו'". וראה הערה הבאה.

14 ראה סה"מ תרפ"ח ע' קמו בהערה מה שאמר בעיר מקלטו קאסטראמא [להלן בתרגום ללה"ק]: לפני תרפ"ז הי' פחדי גדול, על עצמי לא שיערתי מאומה ומחשבתי לא היתה אלא אודות החסידים. וראה סה"ש תש"א ע' 135 ע"ד המסירות נפש של יהודי רוסיא בזמן ההוא [להלן בתרגום ללה"ק]: הם הניחו מציאותם על הצד לגמרי ולא חשבו אודות עצמם כלל.

15 כידוע הסיפור מר' זושיא מאניפאלי, שתמה מה שהמגיד שלח אחד מתלמידיו אצלו ללמוד ממנו איך לקבל יסורים בשמחה, באמרו, הרי אין לי יסורים בכלל שאקבלם בשמחה, ומעולם לא חסר לי דבר (ראה לקו"ש ח"ג ע' 1081 ואילך).

9 ח"א פכ"ו. אגה"ק סי"א. סכ"ב. וראה לקו"ש ח"א ע' 284 ואילך.

10 ברכות נד, א (במשנה).

11 שם ס, ב.

12 הלשון בתניא ח"א שם.

13 בשיחתו יום ג' תמוז תרפ"ז לפני נסיעתו לעיר מקלטו קאסטראמא, אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר (סה"מ תרפ"ז ע' קצו. סה"מ קונטרסים ח"א קעו, א. לקו"ד ח"ד ע' 1384 [להלן בתרגום ללה"ק]): יתן לנו השי"ת תוקף כדבעי שלא להתפעל מיסורי הגוף ואדרבה

(* בסה"מ תרפ"ז שם [שנעתק מגכי"ק] ליתא הלשון "ואדרבה לקבולי בשמחה" אבל גם הנדפס בסה"מ קונטרסים כו' הוא מכ"ק מו"ח אדמו"ר [שהגיהו עוה"פ כשמסרו לדפוס].

ולהודיע - הנרשם שם "רשימה מאחד השומעים" - כי רצה שיהי' בעילום שמו.

ביאורים במאמרי רבינו

ד "אין רע יורד מלמעלה"

הקב"ה הוא עצם הטוב, ו"טבע הטוב להיטיב", והיסורים הם השפעה אלקית טובה ונעלית ביותר שלא ניתן לקבלה ע"י טוב הנגלה ונראה.

שכן דברים שחיותם האלקית נמשכת מ"עלמא דאתגליא", הנה היות שאור אלקי זה הוא אור מצומצם היכול להתגלות לנבראים, לכן הטובה שבדברים אלו נגלית ונראית לעיני בשר, ואילו דברים שחיותם האלקית נמשכת מעלמא דאתכסיא שלמעלה מעלמא דאתגליא, הרי דוקא

בגלל שאור זה הוא נעלה ומרומם כל כך עד שאין ביכלתו להתגלות לנבראים, לכן הטובה שבדברים אלו אינה נגלית ונראית לעיני בשר.

נמצא שיסורים אשר נראים בעיני בשר כדברים רעים, הנה לא זו בלבד ש"גם זו לטובה" ובאמת אינם רעים כלל, אלא יתירה מזו הטובה (האור האלקי) שבדברים אלו נעלית הרבה יותר מהטובה הנגלית ונראית, עד שמחמת כן אינה יכולה לבוא לידי גילוי.

יסורי המאסר, ואדרבה היה לו לשמוח מהמסירות נפש לה זכה.

ד. ויש לומר הביאור בזה:

במאמריו²¹ מבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר את החילוק בין המסירות נפש דר' עקיבא והמסירות נפש דאברהם אבינו:

ר' עקיבא אמר²²: "כל ימי הייתי מצטער כו' מתי יבוא לידי ואקיימנו", היינו שהוא חיפש ושאף למסירות נפש מצד עצמה, מצד היוקר העצום של מסירות נפש, לפי שעל ידה מגיעים לידי המדריגה הנעלית ביותר בהתקשרות והתאחדות עם הקב"ה²³.

אברהם אבינו לעומתו לא חיפש מסירת נפש (בתור תכלית ומטרה לעצמה). ענינו היה לפרסם אלקות בעולם, כמ"ש ויקרא שם בשם הוי"ה אל עולם²⁴, אל תקרא ויקרא אלא ויקריא²⁵; הוא היה שקוע כל כולו בעבודת פרסום אלקות, ורק שאם הדבר היה כרוך גם במסירות נפש – לא היה

אלא שעלפי זה מתעוררת השאלה: מדוע הדגיש כ"ק מו"ח אדמו"ר את הקושי שבסבל יסורי המאסר¹⁶?

ואדרבה: מאחר שהמאסר, עם היסורים שבו, היו תוצאה מעבודת הקודש שלו בהרבעת התורה והחזקת היהדות בכל רחבי המדינה, וכידוע ומפורסם אודות פרשת הימים ההם, היה הדבר צריך לעורר דוקא את ההיפך – תנועה של שמחה, על שזכה¹⁷ על-ידי עבודה זו לדרגא זו במסירות נפש¹⁸, ועד ליסורי (ופחד) מות במשך ימים רבים כל כך.

ועל דרך שמצינו בר' עקיבא¹⁹, שכאשר זכה לקידוש השם, הרי בו בזמן שמסר נפשו מתוך עינוים קשים, היה לו מכך רגש של עונג על שבא לידו הדבר ש"כל ימי הייתי מצטער"²⁰.

סיכום: הרבי לא חשב כלל אודות עצמו, ולכן לא נזקק לחשוב שזהו "רע יורד". אך אם-כן מדוע הוא מדגיש את הקושי שבסבל

מעט ויבוא זמן שתדברו במעלתו של מי שזכה "לשבת" בגלל היותו מלמד, בגלל החזיקו חדר, ישיבה או מקוה טהרה. תתקנאו בהם ותצטערו על עצמכם שאתם לא זכיתם לכך, יהודים - חיטפו מסירות נפש.

19 ברכות סא, ב.

20 כידוע דצער - הפכו עונג (אגה"ק סכ"ט (קמט), ב). סידור קנז, א-ב. המשך תרס"ו ע' קז. ובכ"מ).

21 סד"ה החודש הזה ה'שית ובארוכה מאמרי חורף דשנה הדיא (ד"ה בראשית וד"ה וירח ה'). סה"ש תש"ג שיחת חגה"פ אות סז.

22 ברכות שם.

23 וראה ד"ה בראשית וד"ה וירח הני"ל שמסירות נפש זו שבאה מצד השכל אינו ענין המסירות נפש בעצם מהותו. ע"ש בארוכה.

24 וירא כא, לג.

25 סוטה י, סע"א ואילך.

16 ראה לקו"ד ח"א (כא, א) בנוגע ישיבת אדה"ז במאסר [חלק מהבא להלן – בתרגום ללה"ק], דאותן ג' שעות שישב בבית דירת המנגד כו' היה לו אז צער גדול מכל המאסר, כי לאחר שכבר נצח הענין כו' הרי עניני גופו הק' לא היו נוגעים לו, לא היה אכפת לו מכך, שכן, ביחס לשהותו של הרבי ביחד עם המגיד ושמיעתו את הבעש"ט – ניתן לשער שלא היה אכפת לו להתעכב עוד ג' שעות ועוד יום שלם כו'.

17 להעיר ממה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע לאדה"ז, כי אדה"ז היה בשמחה גדולה שזכה לישיב בתפיסה ולמסור נפשו על תורת הבעש"ט והרב המגיד (ראה לקו"ש ח"א ע' 73).

18 להעיר משיחתו ב"ט כסלו תרפ"ז (שנת המאסר) הובא בס' התולדות אדמו"ר מהור"י צ"ג (קה"ת תשל"ב) ע' 55 (הועתק מאידיש): יהודים חיטפו מסירות נפש חיטפו כי עובר וחולף הזמן של מסירות נפש, עוד מעט ויבוא זמן של חופש גמור בעניני הדת ואז תחפשו מסירות נפש ולא תוכלו לעשות זאת, עוד

כך מסירות נפש, בכל זמן ובכל צעד ושעל בעבודתו (כפי שראו במוחש במשך ימי נשיאותו, ובמיוחד במדינה ההיא לפני המאסר), מובן היטב הטעם לכך שבהיותו במאסר היה צערו גדול.

כי אף-על-פי שהוא עצמו נתעלה אז בעילוי אחר עילוי, כנ"ל, הרי הדבר גרם צער ויסורים, שכן המאסר ויסוריו מנעוהו מביצוע שליחותו לקרב את ישראל לה' ולתורתו²⁹.

סיכום: גם אצל הרבי, המאסר גרם לו צער מאחר שמנע ממנו ביצוע שליחותו לקרב את ישראל.

ו. אמנם, עדיין צריך ביאור:

גם ב"עבודה גדולה אשר עבדתי בהרבצת תורה וחיזוק הדת"³⁰ עסק כ"ק מו"ח אדמו"ר לא (רק) מפני היותה השליחות שלו, אלא לפי שזוהי הכוונה העליונה – והרי כיון שהמאסר לא היה ח"ו מחמת "אשמתו", אלא אך ורק תוצאה מהפצת היהדות בשלימות מתוך מסירות נפש בתכלית – מובן בפשטות שכך היה אז רצון העליון, שכ"ק מו"ח אדמו"ר יהיה באותה שעה במאסר ויעבור את כל יסורי המאסר רחמנא-ליצלן – ואס-כן הדרא קושיא לדוכתא:

בכך כלל כדי למנוע אותו מעבודתו והוא מסר את נפשו.

ולפיכך חש ר' עקיבא עונג מעינוי המסירות נפש, שכן בכך נתמלא מבוקשו – למסור הנפש למען אלקות. לא כן היה באברהם אבינו: כשאסרוהו בבית האסורים²⁶ הוא הצטער מכך, שהרי בהיותו שם לא היה יכול לעסוק בעבודת פרסום אלקות בעולם.

סיכום: בשונה מרבי עקיבא, אברהם אבינו לא חיפש מסירות נפש, שכן זה מנע ממנו מלעסוק בעבודת פירסום אלקות בעולם.

ה. ועל דרך זה היה גם אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל הגאולה:

מצד שלימות וטובת עצמו, הרי המצב הנ"ל – שהגיע לתכלית השלימות בעבודה דמסירות נפש, עד ליסורי הגוף כפשוטם – גורם לשמחה גדולה²⁷.

אבל מאחר שעבודתו לא היתה (לשם מעלת) מסירות נפש מצד עצמה, אלא במגמה לבצע את שליחותו בעלמא הדין, להפיץ תורה ומצוות ופנימיות התורה וכו'²⁸ – והיה מסור לזה באופן ששום דבר לא היה יכול למנעו מכך, אפילו כשנדרשה עבור

26 ראה ב"ב א, א. פדר"א פכ"ו.

27 ולהעיר שגם בגילוי היו לו במאסר גילויים נעלים - ראה מכתב החסיד רא"ח אלטהויז הי"ד (נדפס בס' התולדות שם ח"ג בסופו) מה שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר [להלן בתרגום ללה"ק]: את כל הסיפורים המסופרים על רבינו הזקן ראיתי מתרחשים במוחש, לא חלף רבע שעה שלא ראיתי את אבי.

28 וראה לקו"ש ח"א שם גם בנוגע לאדה"ז בהיותו במאסר.

29 ויש לומר שזוהי הכוונה במה שאמר "אילו ידעתי שתהיה לכן פעולה, זאת אומרת שעל-ידי זה תישבר ההתנגדות ויתאפשר ללמוד תורה בגלוי, הייתי מוחל על כל יסוריי" (מכתב הרא"ח הנ"ל שם [כאן – בתרגום ללה"ק]), היינו (לא שלא היה איכפת ליה היסורים, אלא) שהיה מוחל העליונים הרוחניים שהגיע אליהם על-ידי היסורים.

30 לשון כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו דט"ו סיון תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ע' קמו).

סיכום: עדיין צריך להבין, כיון שמאסרו של הרבי לא היה ב"אשמתו", מה המקום להיות שרוי בצער על כך? והביאור שהוא על דרך ב' אופנים בעשיית מלאכה: א. פקיד נאמן – עושה כל שביכלתו, אך מעבר לכך אין זה ענינו. ב. בעל-הבית – כל עוד העסק אינו כדבעי, אינו יכול להיות במנוחה, שכן זה העסק שלו.

ז. על דרך זה יש שתי מדריגות בנשמות ושני אופנים במילוי כוונת הקב"ה בשליחותן בעלמא הדין:

אופן עבודה אחד הוא, שהאדם אמנם מסור לגמרי למילוי שליחותו, לא לשם שלימות וטובת עצמו, אלא אך ורק למען הכוונה העליונה, והוא עושה זאת עד מסירות נפש ועד בכלל; אך כאשר כבר עשה כל אשר ביכלתו ואין בידו לעשות יותר מכך – אין מקום לכך שיצטער מזה. והדברים קל-וחומר מהכלל ש"אונס רחמנא פטרי" מעבודתו. ובפרט בידעו, שהכל הוא בהשגחה העליונה, ואם כן הרי זה גופא נקבע ונמדד ע"פ ההשגחה העליונה; לא רק מדת יכלתו לעשות עבודתו, אלא גם באיזו מדה הענין יתבצע כעת – ולכן אין שום טעם וסיבה לצער.

אבל כאשר יהודי קשור ומיוחד עם הקב"ה כל כך³¹, עד שרצון וכוונת הבורא נעשים הרצון והכוונה שלו³², אזי עבודתו היא לא (רק) באופן שהוא מבצע שליחות שקיבל מהקב"ה, אלא מורגש אצלו שהעבודה היא ענין פרטי שלו, ויתר על כן – היא כל מציאותו.

לפי זה מה המקום להיות שרוי בצער על כך?

והביאור בזה:

בעבודת הנשמה לבצע את שליחותו של הקב"ה יש שני אופנים. ודוגמא לדבר באדם התחתון, בענינים תחתונים, שהעסק במלאכתו יכול להיות בשני אופנים: אופן אחד הוא שעשייתו היא בתור פקיד: הוא אמנם מסור לגמרי לעשות מלאכתו באמונה, ואפילו שלא על-מנת לקבל פרס, אבל אף-על-פי-כן אין הוא אלא פקיד שנתמנה על-ידי אחר; אין זה ענין שלו, אין זה העסק שלו. מה שאי-כך מלאכה הנעשית על ידי בעל הבית עצמו, שהדבר נוגע לו, שהרי זהו ענין שלו, העסק הפרטי שלו.

חילוק זה שבין בעל הבית לפקיד העושה מלאכתו באמונה אינו בולט כל כך במלאכה – ובעת עשייתה – גופא: שניהם עוסקים במלאכה במסירות מלאה ובהתמדה; ההבדל ביניהם ניכר בעיקר לאחר מכן – בגמר העבודה או בלילה, בין יום-מעשה אחד למחרתו.

בזמן זה, כאשר המלאכה אינה מתבצעת והעסק אינו מתנהל, הרי הפקיד ישן בשלוה: הוא עשה באמונה כל מה שהי'ה ביכלתו לעשות; ומה שלמרות זאת המלאכה או העסק אינם כדבעי – מרגיש הוא שלא בידו הדבר ולא עליו מוטל לסייע בכך; מצפון לבו נקי; מה שאי-כך בעל הבית – הוא אינו מסוגל לישון במנוחה במצב כזה, הוא אינו יכול להיות במנוחה ושלוה כל זמן שהמלאכה והעסק אינם כדבעי.

32 ראה בארוכה המשך תרס"ו ע' שכו ואילך, בחי' הביטול דעבר פשוט, עבד נאמן.

31 על דרך (תכלית השלימות בזה ב)רשב"י שאמרו עליו (זח"ב לח, א) מאן פני האדון הויה דא רשב"י.

בכל כחו לגבי ענין מסוים, ולבסוף מצאוהו בוכה, והסביר שאף-על-פי שעשה כל מה שהיה אפשר לעשות, אך הפעולה לא הושגה.

ט. ועל דרך זה היתה עבודת בעל הגאולה, שבהיותו חדור ברצון העליון ובכוונה העליונה להפיץ תורה ומצוות ולעשות את העולם דירה לו ית' – הרי כאשר עבודתו בזה נעצרה על-ידי ישיבתו במאסר (והמשך העבודה עמד בסכנה רחמנא-ליצלן), גרם לו הדבר צער רב ויסורים קשים.

ועוד זאת, ובהקדם: ידוע בפירוש הכתוב³⁴ "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה", שאין הכוונה בזה שמשה לא ידע את מעלותיו (שהודות להם – קיבל תורה מסיני, גאל את ישראל ממצרים, וכו'), אלא אדרבה – הענוה שלו נבעה מזה גופא שידע אודות כחותיו הנעלים, בסברו שאדם אחר עם אותם הכוחות הי"ה מצליח לפעול הרבה יותר, כמבואר במקום אחר³⁵.

ועל דרך זה כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבודאי העריך את כחותיו, שהרי דבר זה הכרחי כדי שיוכל לנצלם בשלימות, וידע גם שההצלחה בעבודת הרבצת התורה וחיזוק היהדות דורשת שהדבר יתבצע על ידו דוקא, ואדם אחר לא הי"ה מסוגל לבצע את השליחות – ואם-כן מובן גודל הצער ועגמת הנפש שהמאסר גרם לו.

ועל דרך שמצינו במשה רבינו, שלאחר שגזר הקב"ה "לא תביאו את

ולפיכך, אפילו כשעשה כל אשר ביכלתו לעשות, הרי מאחר שהענין לא בא לידי פועל, או שלא התבצע בשלימות, הרי הוא, בתור "בעל הבית", שרוי בצער – צער רב – בשל כך.

סיכום: ב' מדרגות בעבודת ה': א. עושה ככל יכלתו, אך מעבר לכך אין זה ענינו. ב. רצון ה' הוא רצונו, ולכן כשהדבר לא מתבצע הוא מצטער על כך.

ח. דוגמא לדבר – ממעשה שהי"ה באחת מאסיפות הרבנים בעיר פטבורג בימיו של כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, אביו של בעל הגאולה. האסיפות דאז נערכו בקשר לדרישת הממשלה באותה שעה שהרבנים והמלמדים ירכשו מידה מסוימת של השכלה בלימודי חול³³. כמובן, כל גדולי ישראל לחמו בזמן ההוא בתוקף רב נגד גזירה זו. אך שרי המלוכה הזהירו, שבאם לא יוותרו להם ולא יקבלו את הגזירה, יעשו חסיושלום פרעות ביהודים. באחת האסיפות דאז נשא הרבי נ"ע דברים נוקבים ביותר, ובסוף דבריו התעלף. מחמת חריפות דבריו (וכן בשל דברי המחאה שהביע נגד השרים שאיימו בפרעות) הטילו עליו אז מאסר (ביתי).

כששחררו את הרבי נ"ע לאחר זמן, נכנס אליו אחד הרבנים ומצאו יושב ובוכה. אמר אותו רב לרבי נ"ע: הרבי מליובאוויטש! מדוע כבודו בוכה? הרי עשינו כל מה שהי"ה בידינו? ענהו הרבי נ"ע: אך הפעולה לא הושגה...

סיכום: מסופר על הרבי הרש"ב שנלחם

35 ד"ה וירא העם תש"י (סה"מ תש"י ע' 236). וראה ד"ה זכור תרס"ה פ"ח. ובארוכה לקו"ש ח"ג ע' ואלך.

33 ראה פרטי הענינים בסה"ש תש"ב ע' 111 ואלך. 34 בהעלותך יב, ג.

התורה וחיזוק היהדות יהיה גילוי אלקות בעולם, עד שהעולם יהיה דירה לו יתברך, הרי מזה גופא מוכח, שגם המאסר וכו' לא בא לעולם כדי שהעבודה תוחלש חסיושלום, אלא להיפך, כדי שעליידי זה יתוסף יתרון בהפצת היהדות כו'⁴². וכפי שאכן ניתן היה להיווכח בפועל, שלאחר גאולתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נתגברה עוד יותר העבודה דחיזוק היהדות, עד שהדבר גרם ליציאתו מהמדינה ההיא, ומכח זה נתאפשר התגברות והתפשטות עבודתו בהרבעת התורה וחיזוק היהדות הרבה יותר, עד להפצה בכל רחבי תבל,

[ועל דרך מה שנעשה בכניסה לארץ ישראל, שאף-על-פי שלפועל לא היתה הכניסה עליידי משה כי אם עליידי יהושע, ולכן היה יכול להתרחש – ואכן התרחש – חורבן וגלות, הרי סוף סוף היה הדבר לטובתם של ישראל – שכן על ידי זה נפעל שכל הגילויים יומשכו עליידי עבודת ישראל, וכתוצאה מזה – הגילויים דלעתיד-לבוא יהיו באופן נעלה הרבה יותר]⁴³ –

ואם-כן, מדוע גרם לו הדבר צער ויסורים?

ויש לומר ההסברה בזה:

כיון שבעת המאסר גופא היה מצב של העלם והסתר על עבודת הפצת התורה, שקיומה לא היה יכול

הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם"³⁶ נצטער ביותר והרבה בתפילות³⁷ להתחנן אצל הקב"ה שיוכל להכניס את בני ישראל לארץ ישראל, עד שנאמר על זה הביטוי "התלמיד כמה סרבן" (מפציר)³⁸, והרי מוכן, שכוונתו בזה לא היתה לתועלת עצמו, אלא הענין ד"נתאוה"³⁹ שבו להכנס לארץ-ישראל היה (כב"עבד נאמן"⁴⁰) כדי למלאות ולהשלים את שליחות של הארון (הקב"ה) שהיתה – לטובתם של ישראל:

משה רבינו ידע, שזה שלאחר זמן יבוא חורבן הבית ובני ישראל יצטרכו ללכת שוב לגלות וכו', הוא מצד זה שיהושע הוא שיכניסם לארץ.

ולכן התפלל משה כל כך על כניסתו לארץ, כי אילו היה משה המכניס את בני ישראל לארץ ישראל, היו בני ישראל נשארים בקיום נצחי בארץ, בית המקדש לא היה חרב, ולא היה שוב שיעבוד מלכיות⁴¹.

סיכום: כיון שבעל הגאולה היה חרור ב"רצון העליון" להפיץ יהדות, ובפרט שידע שאדם אחר לא יכול לבצע זאת, לפיכך גרם לו המאסר צער ויסורים.

יו"ד. אבל עדיין אינו מוכן:

כיון שהכל הוא בהשגחה ובכוונת הבורא, ובוודאי תתקיים תכלית הכוונה של הקב"ה שעליידי הרבעת

ואתחנן ע' סה. צב. צג ואילך (מאוה"ח ומג"ע). וראה אוה"ת שם בביאור מאמר הגמ' בסוטה שם.

42 וכדבריו בשיחת ג' תמוז (הנ"ל הערה 13) שמסיים שם [להלן בתרגום ללה"ק] "תקותי להשי"ת שהעונש הזמני שהוטל עלי יכניס בעוה"ת כח מחודש בענין הנצחי דחיזוק היהדות כו'".

43 ראה במקומות שבהערה 41.

36 חוקת כ, יב.

37 ראה מדרוז"ל ר"פ ואתחנן.

38 סוטה יג, ב. רש"י ואתחנן ג, כו.

39 סוטה יד, א.

40 נוסח תפלת שחרית דשבת, ע"פ בהעלותך יב, ז.

41 שעה"ת (לארהאמ"צ) ח"ב בתחלתו. אוה"ת

והסתר על הפצת התורה, הרי זה עצמו דבר מצער ומכאיב.

יא. על פי כל הנ"ל יובן הקשר דשיטת הבעש"ט בהשגחה פרטית (שההשגחה היא גם על דומם צומח חי, ועל כל פרט דכל מין ובכל פרטי עניניו) ליכולת "לשאת" (לסבול את היסורים ולצאת מן) המאסר" –

דיש לומר, שהכוונה בזה היא [לא לעצם הענין שההשגחה פרטית היא גם בדומם צומח חי – אלא] לחידוש העולה משיטת הבעש"ט (שיש השגחה פרטית על דומם צומח חי) בנוגע להשגחה הפרטית על האדם:

כ"ק מו"ח אדמו"ר מבאר במאמר די"ב תמוז⁴⁵, שענין השגחה פרטית המבואר עלידי הבעש"ט פירושו לא רק שכל תנועה פרטית דכל נברא היא בהשגחה פרטית מהבורא ית', אלא יתירה מזו, שענין התנועה הפרטית דנברא פרטי ייש לו יחס כללי לכללות כוונת הבריאה ז. . . גם תנועה אחת של

להמשך אפילו באותו האופן שהיתה לפני המאסר, הרי זה עצמו דבר מצער ומכאיב; ולא רק שהדבר מצער מצד מעמדה ומצבה של נשמת איש ישראל למטה, אלא שישנו (גם) צער כביכול למעלה – מחמת המצב דהיפך גילוי אלקות.

ועל דרך הידוע בענין הצמצום (כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר די"ב תמוז⁴⁴), שאף-על-פי שכוונת הצמצום היא בשביל הגילוי הלא-אחריו, ו(יתר על כן –) כוונת הגילוי גופא היא כל סיבת הצמצום י – הרי "גוף ועצם הצמצום הוא היפך רצון העליון", כי רצון העליון הוא שיהיה גילוי אור.

סיכום: עדיין אינו מובן: הרי הכל הוא בהשגחה פרטית למילוי התכלית של "דירה בתחתונים", ואם-כן גם המאסר נועד לתכלית זו, כדי שיבוא על ידו יתרון בעבודה, ולמה הצטער הרבי? והביאור, כיון שבעת המאסר גופא היה מצב של העלם

45 ד"ה ע"כ יאמרו המושלים תרצ"ו (סה"מ קונטרסים ח"ב שסט, ב).

44 ד"ה על כן יאמרו המושלים תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א קצב, א ואילך).

ביאורים במאמרי רבינו

כוונת הבריאה" "דבצירוף ואחוד כל הפעולות של הרבוי רבבות פרטים .. שישנם בדומם צומח חי מדבר הנה נשלמה כוונה העליונה בסוד הבריאה כולה" (סה"מ קונטרסים המצוין בהערת רבינו 45).

בלקו"ש ח"ל ע' 150 מביא לכך דוגמא פשוטה מחיי האדם: "דרכה של אשת חיל, עקרת בית מוצלחת היא, שנוסף על שהיא מפקחת היטב על כל פרטי הדברים הנמצאים בביתה, שכל דבר נמצא במקומו הראוי לו והכל מתנהג בסדר מדויק - הנה עוד זאת שכל פרטי חפצי ביתה יש להם חלק במטרה הכללית של הנהגת הבית, עד שהכל הוא

ה "כוונת הצמצום היא בשביל הגילוי" כלומר, על-ידי הצמצום דוקא "נמצא אור שכל השייך אל המקבל .. עוד זאת דגם נמשך בזה אור עצמות המשפיע" (המשך שבעות תש"ד ס"ז).

ו "כוונת הגילוי גופא היא כל סיבת הצמצום" אולי כוונתו להוסיף, שכל המושג של צמצום נוצר אך ורק עבור הגילוי, מה-שאיין-כן אם נאמר ש"כוונת הצמצום היא בשביל הגילוי" היינו רק שמנצלים הצמצום עבור הגילוי. ז "תנועה פרטית .. יש לו יחס כללי לכללות

למיני הדומם צומח חי עצמם; אבל כאשר מהדבר הפרטי (דדומם צומח חי) "יגיע איזה ענין אל השגחת האדם", סבירא להו גם כן שיש השגחה אף על הפרט. אלא שלדעתם – "לא יגזור השם יתברך על אלו הדגים שימותו או יחיו אבל גזר על האדם הזה ענינו ופרנסתו. ועל דרך זה נמצאת השגחה לאדם בבעלי חיים שלו כגון אם ישמין שורו. . . אם תשבר כדו" 48 :

דשא פרטי משלים הכוונה העליונה בענין הבריאה" 46 ת.

ומזה נמצא חידוש גם בענין ההשגחה על האדם:

גם לדעת בעלי השיטה שהשגחה פרטית היא רק על מין המדבר, ואילו על דומם צומח חי ישנה השגחה כללית בלבד ("השגחה מינית לא אישית" 47 ט) – הרי זה דוקא בעינים הנוגעים רק

אדהאמ"צ בזה (דרך חיים יג, א ב).

48 שומר אמונים בסופו, נעתק בקונטרס הנ"ל (הערה 2). ועיי"ש באורך.

46 ובד"ה הטה אלקי תרצ"ד (סה"מ שם רעט, א): והקש המתגולל לאותו המקום כפי גורת ההשגחה העליונה ית' בשביל כונה אלקית כו'.

47 לשון הרמב"ם במר"נ ח"ג פי"ז. - אבל ראה פי'

ביאורים במאמרי רבינו

המין למען קיומו, וכגון "הכנת מציאות מזון כל מין לאישיו, ולולא זה היה המין אבד, בלא ספק" (מר"נ ח"ג פי"ז). וכן "פרנסתם ושאר כל הדברים הנצרכים לקיום המין הוא, לעורר החושים הטבעיים להזדווגם לפרות ולרבות ולגדל בנים. . . חכמה ומדע טבעי להכין צרכי קיום מינה, כגון לבנות לה בית להשמר מהמקרים הרעים הממעיטים המין, כעין חכמת אומנות הדבורים בהבנת ביתם לגידול בניהם ולאסוף מזונם, וכן הנמלים, וציפור דרוו בבנות לה בית וקן" (שומר אמונים בסופו), אך לא השגחה פרטית מי מהם יחיה ומי ימות.

בחשבון ובדיוק באופן דלא חסר ולא יתר - לא חסר משהו להנהגת הבית ואין דבר מיותר (שאינו משמש למטרה זו). ואם כן הדבר בחיי עקרת בית פשוטה - על-אחת-כמה-וכמה להבדיל הבדלות עד אין קץ אצל בורא העולם ומנהיגו, שנוסף שכל פרטי המאורעות של כל הנבראים שבעולמו של הקב"ה הם על-פי השגחתו ית', הנה כל אחד מהם נוגע להשלמת הכוונה העליונה בענין הבריאה".

באג"ק כ"ק אדמו"ר (אגרת ט"דלו) מבאר ש"איזה שינוי שיהיה באיזה מקום שיהיה, תוצאותיו ניכרות בכל העולם כולו, כיון שכולו מציאות מאוחדת היא". וראה לקמן.

אך בדרך חיים (המצוין בהערת רבינו 47) מבאר שגם לשיטתם ישנה השגחה פרטית, אלא שהיא באופן של גלות השכינה בע' שרים, עד שמלוכב בלבוש שק של הטבע. אך עדיין גם הטבע הוא 'מגרון ביד החוצב'.

ח "תנועה אחת של דשא פרטי משלים הכוונה העליונה בענין הבריאה"

כלומר, לא רק שכל תנועה של דשא "בעמקים היותר עמוקים אשר לא עבר שם איש" (לשונו בקונטרסים שם ע' 740) מתוכנן ויש עליו דין ומשפט, אלא יתירה מזו, הוא משלים הכוונה העליונה בענין הבריאה לעשות לו ית' דירה בתחתונים. הביאור בזה ראה לקמן.

י "אלא שלדעתם כו"

כלומר לדעתם גם כשהדומם צומח חי נוגע לאדם, מכל מקום ההשגחה עליהם אינה פרטית ממש. ומשמעות הלשון המובאת כאן מס' שומר אמונים (ועיין שם בהרחבה יותר) שיש בזה ב' אופנים:

ט "השגחה כללית בלבד (השגחה מינית ולא אישית)"

א. בנוגע לדגים כתב "ישגח מלמעלה ויגזור עליו כמה דגים יעלה מן הים בחרמו, ולא שגור על אלו הדגים שימותו או יחיו אלא גזר על

בפשטות לשיטתם ההשגחה היא על כללות

גופא: בענינים שבהם ניכרת מעלת האדם, אשר מחמתה הוא תכלית הבריאה – הרי ההשגחה פרטית עליהם היא באופן גלוי י; מהשאין כן דבר שהוא טפל בלבד אצל האדם ולא ניכרת בו מעלת האדם, הרי ההשגחה פרטית אינה בדבר זה מצד עצמה, אלא רק במידה שבה הדבר הטפל נוגע לאדם⁴⁹ י.

ולפי שיטה זו נמצא, שענין ההשגחה פרטית הוא דוקא על האדם, להיותו תכלית כל הבריאה ("בשביל ישראל שנקראו ראשית")⁵⁰, ובמילא ההשגחה הפרטית היא על כל עניני האדם (אפילו כשהמדובר הוא בענין של דומם צומח חי) י.

ומזה מובן, שיש חילוק בין השיטות גם בהשגחה הפרטית שעל עניני האדם

השכל (עי' בקונטרס שם).

49 ובמכל שכן מזה שלדעת המו"נ ענין ההשגחה פרטית אינו בסכלים ורשעים כי ההשגחה לפי דביקות

ביאורים במאמרי רבינו

ומזה באה שיטתו בנוגע לענין ההשגחה מלמעלה - שההשגחה היא רק על ענינים כלליים, אבל בנוגע למאורעות שבפרטי העינים, ולדוגמא: בנוגע לדג שבים, אם יבלע או לא - על זה אין השגחה פרטית. והא בהא תליא דכיון שלא כל דבר הוא בכוונה, הרי מובן, שלא על כל דבר יש השגחה פרטית (עפ"י תו"מ ח"ג ע' 48).

האדם הזה מזונו, כי לאדם לא נוגע איזה דג יעלה בחלקו אם הם שוים במינם וטעמם (וכפי שמביא ברשימת השגחה פרטית (לקו"ש ח"ה ע' 279) בנוגע לדוגמה מדגים את האמור באגה"ק "על הניזוק כבר נגזר מן השמים .. והרבה שלוחים למקום").

ב. בנוגע לבעלי-חיים של האדם כתב השגחה מפורטת יותר "שמין שורו וישבר כדו".

יב "על כל עניני האדם" מכיון שיהודי זקוק להם עבור מילוי תפקידו, והם מסייעים ושותפים, לפיכך הם מקבלים מעין מהחשיבות של ישראל (לקו"ש ח"ב ע' 139).

אלא שעדיין יש הבדל בין ההשגחה על האדם להשגחה על בעלי החיים שלו, וההבדל הוא ב'מטרה' של ההשגחה, שהמטרה אינה השור אלא בעליו. כמו שכותב בשומר אמונים "לא מצד השגחת השור בעצמו אלא בעבור בעליו".

יג "באופן גלוי" אולי יש לומר שכוונתו למבואר (ראה ד"ה צהר תעשה תרע"ג), שבדברים חשובים כמו צבא השמים או נשמות ישראל ההשגחה פרטית גלויה בגלל שייכותם לשם הוי"ה, שכן שם הוי"ה אינו מלובש בדרכי הטבע, מה-שאין-כן דבר שהוא חלק מהבריאה.

יא "לפי שיטה זו .. תכלית כל הבריאה" שכן דבר שהוא תכלית הבריאה, הרי הוא נברא בכונת מכוון מלמעלה, והקב"ה משגיח עליו. מה- שאין-כן שאר דברים קיימים מצד ההכרח כביכול, וממילא אינם בהשגחה פרטית.

יד "רק במידה שבה הדבר הטפל נוגע לאדם" לשיטתם השגחה על דבר שהוא אמצעי וטפל הינה השגחה כללית ולא פרטית. והיינו כדברי הרמב"ם (מו"נ ח"ג פי"ח) "סכלים הממרים .. סודרו בסדר שאר אישי מיני בעלי-חיים .. ומפני זה

דהנה, הרמב"ם במו"נ כותב על דרך משל גבי תולעים ורמשים המתהווים מרקבון הפירות, שהם קיימים רק מצד ההכרח, ואין להם תכלית בפני עצמם (והם תוצאה של השינוי בין שני מצבי הפירות שהם בכונה: כפי שהם בתחילת בריאתם, וכפי שהם במצב של רקבון).

סיכום: החידוש של הבעש"ט בהשגחה פרטית נוגע גם לענייני האדם, דלשיטתו ההשגחה הפרטית שבהם אינה רק במידה שנוגעים לאדם, אלא כל פרט ופרט מצד עצמו משלים את הכוונה העליונה בענין הבריאה.

יב. וזהו גם הביאור בדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר הנ"ל:

החידוש דשיטת הבעש"ט בענין

מה שאינן לשיטת הבעש"ט, שכל פרט ופרט בבריאה, אפילו "תנועה אחת של דשא פרטי", יש בו מצד עצמו "יחס כללי לכללות כוונת הבריאה", והוא "משלים הכוונה העליונה בענין הבריאה" – הרי כל-שכן וקל-יחומר שכן הוא בדברים פרטיים הנוגעים לאדם, שכל פרט ופרט מצד עצמו יו משלים את הכוונה העליונה בענין הבריאה.

ביאורים במאמרי רבינו

טו "יחס כללי לכללות כוונת הבריאה .. שכל פרט ופרט מצד עצמו משלים"

כללות הכוונה הינה להביא לידי ביטוי את השלימות האלוקית הכללית (היינו בחינה אלוקית נעלית שאינה קשורה רק עם שלימות פרטית מסוימת). וזאת על ידי שיווצרו ממנה שלימות בכל סוגי התחומים, דהיינו עולם הכולל כל סוגי השלימויות - עליונים ותחתונים, ויורגש בהם, שכל השלימויות יחד מבטאות את השלימות הכללית, ועל כן חוסר בשלימות אחת (אפילו הפחותה ביותר) הוא חוסר בכללות השלימות (כמו העליונה ביותר).

ובדוגמת האדם (מלשון 'אדמה לעליון' – היינו שדומה לבחינה אלוקית כללית, שאינה מוגדרת בגדר מסוים), שהוא בריאה תיכונה שכוללה מכל המדרגות - מצד נפשו הוא למעלה מכל הנבראים, ומצד גופו הוא למטה מכל הנבראים (ראה בארוכה ס' הערכים ח"א ע' קכד ואילך). "ולכן צריך להיות בו ראש ורגל, ומצד זה, הצורך של האדם לכחות ואברים התחתונים הוא מצד הפחיתות שבהם, דשלימות האדם הוא כשכולל גם מהתחתונים" (לקו"ש ח"ד ע' 1142). נמצא שדוקא הפחיתות שבאברים התחתונים מבטאת את השלמות העצמית שלו.

ומצד זה נוצרו הרגליים באופן שיש בהן גם מעלה פרטית משל עצמן, שדוקא הן מעמידות את הראש ומוליכות אותו, אשר מצד פרט זה נקראת הרגל 'ראש' והראש 'רגל'. והיינו שגם באבר היותר תחתון יש מעלה ושלימות שאין

היה קל להרגם". ומבואר בזה (לקו"ש ח"ה ע' 168, שם ע' 198), שבדבר שהוא טפל ואמצעי לשמש משהו אחר ואינו תכלית לעצמו (דכן הוא ברשעים לדעת הרמב"ם, שהקב"ה מסלק מהם ההשגחה הפרטית), הנה כשאנו ממלא תפקידו, הרי בדרך ממילא ובאופן טבעי אין לו שום מקום.

ועל דרך הדין בבהמה שנעברה בה עבירה ש"את הבהמה תהרוג" (קדושים כ, טו), דאף-על-פי ש"בהמה מה חטאה", מכל מקום הורגים אותה "מפני שבאה תקלה על ידה" (רש"י שם). והיינו דכיון שלא מיילאה את תפקידה, אין לה שום מקום להמשיך ולהתקיים, שכן לקיום שלה לכשעצמו אין חשיבות.

וזהו על דרך ההשגחה הכללית, שהיא רק על כללות המין ולא לגופם של פרטים (מה-שאינן-כן דבר שהוא בעצמו תכלית, יש עליו השגחה פרטית לגופו, ושכרו וענישו הם באופן של נתינה וגזירה מלמעלה).

וראה בלקו"ש חל"א (ע' 172 הע' 34) שמקשר לשון הרמב"ם "קל להרגם" ושיטתו בהשגחה פרטית, עם כך שבזמן גזירת המן נתחייבו כל ישראל כליה, אפילו הטף – עונש שלא היה בערך לחטאם, שכן זה היה בדרך ממילא מפני הסרת ההשגחה הפרטית הניסית ונפילתם להנהגה טבעית.

ומכיון שהם רק אמצעי וטפל, אזי גם כאשר ממלאים תפקידם, ההשגחה הפרטית עליהם מלוכשת בלבושי הטבע ואינה גלויה (ראה סוף ביאור

הבריאה" לגלות אלקות בעולם.

ויש לומר שהחידוש והיתרון שבזה בא לידי ביטוי בכך שעצם המאסר גרם בשעת מעשה לתוספת התעוררות ומסירות נפש בבני ישראל בכלל ובחסידיו ומקושריו במיוחד, להתחזק בעבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר בהחזקת היהדות.⁵¹

ההשגחה פרטית הביא לידי גילוי את ההכרה וההרגשה⁵⁰ שמאחר שהמאסר ויסוריו הם בהשגחה פרטית, הרי נוסף לזה שמתוך כך תבוא השלמת הכוונה העליונה, על-ידי ההוספה והחיזוק בהפצת היהדות⁵¹ שלאחרי הגאולה מן המאסר, כנ"ל, הנה גם המאסר ויסוריו כו' "משלים הכוונה העליונה בענין

51 וגם גילוי חדש במעניות תורת החסידות, ע"ד גאולת אדה"ז ב"ט כסלו - ראה מכתב הרא"ח הנ"ל שם דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר [להלן בתרגום ללה"ק]: עתה יתוסף ריבוי ציורים חדשים בענינים העמוקים ועמוסי התוכן שבחסידות.

50 ויש לומר שלכן ענין ההשגחה פרטית נדבר בתוך מאמרי ראש-השנה, כי ר"ה הוא הראש שבו כלול החיות כו' דכל ימי השנה ט" (לקו"ת תבוא מא, ג. עט"ר בתחלתו בארוכה).

ביאורים במאמרי רבינו

שנעשה דוקא על-ידי התחנתונים (כדלקמן סעי' יב).

וראה תו"מ חנ"ג (ע' 35-36 וע' 48) שמקשר חידוש הבעש"ט שבכל דבר בבריאה יש תכלית, עם עניין מעשי בעבודת ה': "אין לחשוב שהעיקר הוא המקום שממנו באים והמקום שאליו באים, ואילו כל הדרך שבינתיים היא רק בהכרח, כיון שאי אפשר להגיע לאותו מקום אלא על-ידי המעבר בשטחים שבינתיים, ומוטב ה'ה אילו היתה דרך קצרה יותר, אלא גם הדרך עצמה יש בה תכלית כאמור לעיל, שמכל פסיעה ופסיעה נברא מלאך ובמהלך הדרך מבררים ניצוצי קדושה, ועד שיתכן שמקום זה ממתין מששת ימי בראשית שיהודי יעבור בו כדי לילך לדבר מצוה ולקיים רצון ה'".

ולדוגמא, החיוב של "הוי רץ למצוה" שישנו בכל מצוה - שמלבד התכלית לבוא לקיום המצוה, הנה גם הדרך שבינתיים יש בה תכלית וכוונה בפני עצמה.

מזו בהערת רבינו 50 - "ענין ההשגחה פרטית נדבר בתוך מאמרי ראש-השנה"

בשיחת י"ב תמוז תשכ"ד הרחיב רבינו בענין זה - ראה במילואים.

בזולתו. ולכן שלימות הגוף היא דוקא כאשר יש בו כל האברים, וכשחסר לו ענין פרטי שבאבר אחד אפילו התחתון ביותר, אינו אדם שלם. נמצא מכל זה, שכל אחד מאברי הגוף הינו שלימות ומטרה לעצמה ולא אמצעי עבור אבר אחר.

וכך בנוגע להשגחה שמצד כללות הכוונה - ההשגחה על כל פרט בעולם, היא בתור דבר שיש לו תכלית מצד עצמו ולא כאמצעי.

וזהו הפירוש בכך שלשיטת הבעש"ט ל"כל פרט יש יחס כללי לכללות הכוונה". ולכן לשיטתו "כל פרט ופרט מצד עצמו משלים את הכוונה". שכן מצד כללות הכוונה כל פרט נוצר עם מעלה כנ"ל, ויתירה מזה, מעלת הפרט הנמוך ביותר מגלה את השלימות האלוקית הכללית, באותה מידה שמגלה מעלת הפרט הגבוה ביותר (ראה בכ"ז לקו"ש ח"ל עמ' 164 הערה 47).

[מה-שאין-כן לשיטת הרמב"ם שההשגחה על האדם היא מפני חשיבותו בתור תכלית הבריאה, הרי היא רק בפרטים הנעלים, באותם שניכר על ידם שהוא תכלית הבריאה].

ולכן ביצוע הכוונה כולל את כל סוגי העבודות, גם עבודה עם תחנתונים והעלם. ויש גילוי מיוחד

סיכום: שיטת הבעש"ט בהשגחה הפרטית גילתה את ההכרה שהמאסר גופא משלים הכוונה העליונה. והדבר בא לידי ביטוי בכך שעצם המאסר גרם התעוררות בבני ישראל, ועד שעמידתו של הרבי בתוקף במאסר, גילתה במאסר גופא ש"אין עוד מלבדו".

יג. "הימים האלה נזכרים ונעשים"⁵⁵, והרי "בתר רישא גופא אזיל"⁵⁶ (הגוף הולך אחר הראש), ומזה מובן, שהנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר – שאודותה סיפר – יש בה הוראה ונתינת כח בעבודת כלאחדו אחד מישראל:

לכל לראש יש לדעת שאל לשום דבר להפריע ולמנוע מביצוע שליחותו

ועוד זאת – הדבר נפעל גם בתוך המאסר גופא:

עצם "עמידתו" של כ"ק מו"ח אדמו"ר בתוקף עצום בהנהגתו שם, שלא להתפעל כלל מהאויבים והמנגדים לקדושה; ויתר על כן: שלא להחשיבם למציאות כלל, עד שהביט עליהם כאילו היו "כאין ואפס ממש", וכך אכן היתה הנהגתו כלפיהם כל משך זמן היותו במאסר⁵³ –

הי'ה בו כדי לגלות במאסר גופא אשר "אין עוד מלבדו"⁵⁴ יי.

וזה פעל עליהם ביטול, שהם עצמם הוכרחו לשחרר את כ"ק מו"ח אדמו"ר, כמדובר כמה פעמים בארוכה.

בעבודתו לפרסם אלקותו ית'.

55 ראה רמ"ז בספר תיקון שובבי"ם, הובא ונתבאר בסי' לב דוד להחיד"א פכ"ט.

56 עירובין מא, א.

52 ראה לקו"ש ח"ז ע' 95 בענין זיכוך העולם הצמצום. על-ידי קיום המצות במשך זמן הגלות י'.

53 ראה סה"ש תש"א ע' 138 ואילך.

54 ראה סה"ש תש"ג שם בנוגע עבודת אברהם: [להלן בתרגום ללה"ק]: ובהיותו במאסר עסק במקומו

ביאורים במאמרי רבינו

יז בהערת רבינו 52 – "עצם המאסר הביא .. החזקת היהדות"

בזמן הגלות ובפרט בדרא דעקבתא דמשיחא כח המסירות נפש הוא בגילוי יותר מבזמן הבית, שכן העולם הגלות מעורר כח המסירות נפש. כמו שעיקר גילוי הרצון הוא בעקביים, שלכן נקל יותר לאדם להכניס עקבו במים רותחים מלתת מים רותחים על ראשו.

ולכאורה איך יתכן כזה דבר, הרי העולם וגילוי הם הפכים? (ולמרות הדוגמה הנ"ל מהעקב, הרי זה גופא צריך ביאור מדוע הקב"ה הטביע כך?) אלא כדי שהעולם יהיה כלי לאלוקות מצד טבעו, הטביע בו הקב"ה שתשתקף בו הכוונה והתכלית שלו. ומכיון שכוונתו היא להביא לגילוי גבוה, לכן הוא נברא באופן שההעלם יעורר (ויהיה כלי ל)

גילוי עליון (לקו"ש ח"ז עמ' 96, וראה שם הע' 27 שמבאר במה העקב כלי לבחינת הרצון).

יח "כל משך זמן היותו במאסר, הי'ה בו כדי לגלות..." במקור הדברים בשיחה הרחיב רבינו:

הרבי סיפר שבשבתו בהמאסר ננסו לחדר מאסרו ביום השבת כדי לצלם אותו, על-פי חוק המלוכה צריך להיות בהמשרד של בית-הסוהר תמונה של כל אסיר. וכיון שמאזיזה סיבה לא צילמו את הרבי קודם שהכניסוהו לתא מאסרו, באו לצלמו בתא מאסרו ביום השבת.

באותה שעה – הי'ה זה בשעה השני'ה השלישית או הרביעית לאחר צות – התפלל הרבי כשטליתו מכסה את פניו, וכשננסו לתאו

ועלידי זה פועלים סוף סוף שגם העבודה תהיה במצב דהתגלות, שתביא בזריות את ביאת משיח צדקנו, ונגלה כבוד ה' ודאו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר⁵⁸.

סיכום: ההוראה מהאמור: שום דבר לא יכול להפריע לביצוע שליחות הרבי בהפצת היהדות, ומאידך גם כשלא רואים כל אפשרות לפעול זאת, יש לזכור שהכל בהשגחה פרטית ויש למצוא גם במצב זה ענין שיפעל גילוי אלקות.

של הרבי בהרבצת התורה וחיזוק היהדות. ובפרט שיתכן שבשל העדר הזריות הדרושה בהשלמת המלאכה, מתעכבת לרגע ביאת משיח צדקנו ושכינתא בגלותא;

ולאידך גיסא יש לדעת, שבכל מעמד ומצב שבו יימצא יהודי, אפילו כשאינו רואה כל אפשרות חסושלום שיוכל לעסוק בהפצת היהדות והמעיינות, אסור לו להתיימש חסושלום, אלא יש לזכור שגם זה הוא בהשגחה פרטית, וכאשר "יגעת" יתקיים גם "ומצאת"⁵⁷, למצוא גם במצב זה ענין שיפעל גילוי אלקות ובגלוי ממש.

58 ישעיה מ, ה.

57 מגילה ו, ב.

ביאורים במאמרי רבינו

אצלם, בד' אמות שלהם, סביבה שכולה שורצת באנשים שלהם, ובין ד' הכתלים שלהם, מקום שאין בו מזוזות - התפעלו ונבהלו בראותם את הרבי יושב כשטליתו מכסה את פניו, עד כדי כך שהסתלקו להם, בהבינם שאין להם מה לעשות כאן!... - היכן יש מקום לדבר כזה בשכל!?!...

אלא מאי - מצד העצמיות של הרבי (שעמד בביטול עצמי ובתוקף עצמי) נפעל גם במציאות כזו שהניצוץ האלקי שבה נסתר ונעלם לגמרי עד לאופן שחתיכה נעשית נבילה (אלא שאף-על-פי-כן נשארה מציאות הניצוץ), שכאשר מציאות זו רואה עצמות ומהות כפי שיושב מעוטף בטלית מעל הראש... אזי אין אצלם נתינת מקום כלל (לא מצד השכל, כיון שאצלם גופא הרי זה ענין שאינו שייך לשכל) לנסות לבלבל, כיון שכאן מתבטלת מציאותם, ולא זו בלבד שאינם מבלבלים, אלא עוד זאת, שמסתלקים מהמקום, בראותם שאין להם מה לעשות כאן!... (תרי"מ ח"ג ע' 194).

וראוהו יושב כשטליתו מכסה את פניו - הלכו להם. לאחר משיך זמן - שעה או שעה ומחצה (הרבי לא אמר כמה זמן) - באו עוד הפעם. הרבי אחז עדיין באמצע התפלה, אבל טליתו לא היתה מכסה את פניו, וכשהבחין בהם בהכנסם עם כל ציוד הצילום, עשה איזו תנועה בידו בהראותו שאינו יכול להפסיק עכשיו, ונבהלו והלכו להם. לאחר עוד משיך זמן - שעה או שעה ומחצה - באו פעם שלישית, ואז אמר להם הרבי שכיון ששבת היום, אסור לו להצטלם. וכששמעו את דבריו, הלכו להם, ודחו את הצילום לזמן אחר.

מאורע זה הוא דבר פלא, ועל-פי שכל אין לו מקום לגמרי: אנשים אלה - לא אמורים להתפעל מ"טלית", ואינם מתפעלים מ"טלית", ואדרבה: הם אסרו את הרבי בגלל היותו רב, רבי, שמתכסה בטלית!...

מהי איפוא הסיבה לכך שכאשר הרבי הי'

סיכום כללי

סעיף ח: וכמסופר על הרבי הרש"ב שנלחם בכל כחו לגבי ענין מסוים, ולבסוף מצאוהו בוכה, והסביר שאע"פ שעשה כל שביכלתו, מכל מקום המטרה לא הושגה.

סעיף ט: וכן בעל הגאולה - כיון שהיה חדור ב"רצון העליון" להפצת יהדות, ובפרט בידעו שאדם אחר לא יכול לבצע זאת כמותו, לפיכך גרם לו המאסר צער ויסורים.

סעיף י: אך עדיין אינו מובן: הרי הכל הוא בהשגחה פרטית למילוי התכלית של "דירה בתחתונים", ואם כן גם המאסר נועד לתכלית זו, כדי שעל ידו יבוא יתרון בעבודה, ולמה הצטער הרבי?

והביאור, כיון שבעת המאסר הי' מצב של העלם והסתר על הפצת התורה, הרי זה עצמו דבר מצער ומכאיב.

סעיף יא: על פי זה יש לומר: החידוש של הבעש"ט בהשגחה פרטית נוגע גם לעניני האדם, כי לשיטתו ההשגחה הפרטית שבהם אינה רק במידה שנוגעים לאדם, אלא כל פרט ופרט מצד עצמו משלים את הכוונה העליונה בבריאה.

סעיף יב: זוהי כוונת הרבי: שיטת הבעש"ט בהשגחה הפרטית גילתה את ההכרה שהמאסר גופא משלים את הכוונה העליונה. והדבר בא לידי ביטוי בכך שעצם המאסר גרם התעוררות בבני ישראל, ועד שעמידתו האיתנה של הרבי במאסר, גילתה במאסר גופא ש"אין עוד מלבדו".

סעיף יג: ההוראה מהאמור: שום דבר לא יכול להפריע לביצוע שליחות הרבי בהפצת המעיינות, ומאידך גם כשלא רואים כל אפשרות לפעול זאת, יש לזכור שהכל בהשגחה פרטית ויש למצוא גם במצב זה ענין שיפעל גילוי אלקות.

מילואים

הצדיק, שגם הוא היה בבית האסורים, על-ידי המאורע עם השבטים כו', שאז טען ראובן: השליכו אותו אל הבור גו' ויד אל תשלחו בו למען הציל אותו מידם גו', והקשה בזהר: מהי ההצלה בכך שלא ישלחו בו יד, אלא ישליכוהו אל הבור - הרי בבור היו נחשים ועקרבנים (כדברי הגמרא על הפסוק "והבור ריק אין בו

סעיף א: הרבי הרי"צ סיפר, שבמאמר של ראש-השנה תרפ"ז דיבר אודות שיטת הבעש"ט בהשגחה פרטית, וע"י זה עמד ביסורי המאסר. וצריך להבין השייכות לשיטת הבעש"ט, הרי: א. הכל מודים שישנה השגחה פרטית במין המדובר, וכל-שכן כשמדובר בנוגע לנשיא ישראל. ב. כשמדובר בכל הקשור לתורה ומצוות, פשוט שהכל הוא בכוונת מכוון מלמעלה (הביאור לקמן סעיף יב).

סעיף ב: לכאורה יש לומר שעל ידי זה הרבי הרגיש שכל יסורי המאסר הם בהשגחה פרטית מהקב"ה, ולכן הי' יכול לסבול אותם. אבל אם כן הי' מתאים יותר הענין של "אין רע יורד מלמעלה".

סעיף ג: אך למעשה, הרבי לא חשב כלל אודות עצמו, ולכן לא נזקק לחשוב שזהו "רע יורד". ברם אם כן מדוע הרבי הדגיש את הקושי שבסבל יסורי המאסר, ואדרבה הי' לו לשמוח מהמסירות-נפש לה זכה.

סעיף ד: הביאור: בשונה מרבי עקיבא, אברהם אבינו לא חיפש מסירות-נפש, שכן זה מנע ממנו לפרסם אלקות בעולם.

סעיף ה: גם אצל הרבי, המאסר גרם לו יסורים מאחר שמנע ממנו ביצוע שליחותו בהפצת היהדות.

סעיף ו: אך עדיין צריך להבין, כיון שמאסרו של הרבי לא הי' ב"אשמתו", מה המקום להיות שרוי בצער על כך? אלא שישנם ב' אופנים בעשיית מלאכה: א. פקיד נאמן - עושה כל שביכלתו, אך מעבר לכך אין זה ענינו. ב. בעל-הבית - כל עוד העסק אינו כדבעי, אינו יכול להיות במנוחה, שכן זה העסק שלו.

סעיף ז: על דרך זה ישנן ב' מדרגות בעבודת ה': א. עושה ככל יכלתו, אך מעבר לכך אין זה ענינו. ב. רצון ה' הוא רצונו, ולכן כשהדבר לא מתבצע הוא מצטער על כך.

לביאור ב) בשיחת י"ב תמוז תשכ"ד שאל רבינו:

צריך להבין מדוע היה צריך ענין זה להיות נדבר במאמר חסידות, ובאופן שלא היה שייך להמאמר, ואעפ"כ נדבר במאמר?

ויש לומר הביאור בזה - בהקדם מה שמצינו גבי יוסף

לביאור טז) בשיחת י"ב תמוז תשכ"ד שאל רבינו:

עדיין אינו מובן מה הי'ה הצורך לקשר זאת עם מאמרי ראש-השנה? הענין של השגחה פרטית הי'ה ידוע בתוככי החסידים, ועל-ידי החסידים - אצל בני-ישראל בכלל, כך, שגם אילו לא הי'ה נזכר הדבר במאמרי ראש-השנה דשנה ההיא, הרי זה ענין אמיתי מצד עצמו. ובבוא המאסר הי'ה יכול להיות הזכרון על הענין שהשגחה פרטית, באופן שיתן כח לסבול את יסורי המאסר, והפחד מפני הסכנה עבור היהדות של מליוני יהודים, ולצאת מזה בשלימות. ומדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שהנתינת כח היתה מצד אמירת הענין במאמרי חסידות, דראש-השנה, מובן שגם דיוק זה נוגע להענין.

ויש לומר הביאור בזה, ובהקדמה שהתורה בכלל נקראת בשם "חיי עולם", שזהו ענין הנצחיות, ובמילא מובן, שגם המצוות - שעל-ידי הלימוד שמביא לידי מעשה - הם ענין נצחי. וזהו א' הענינים ד"אני מאמין" ש"התורה הזאת לא תהי' מוחלפת" דקאי לא רק על התורה, אלא גם על מצוות התורה.

אמנם, מצד הענין הנצחיות התורה, הרי זה יכול להיות "בגלגול זה או בגלגול אחר" (כלשון התניא). ועל דרך זה בנוגע לענין שהשגחה פרטית, שעם היותו אמיתי כו', הרי כיון שמתפשט על כל הדורות כולם, יכול להיות הדבר בגלגול זה או בגלגול אחר, בדור זה או בדור אחר. וזהו התועלת שבהזכרת הענין שהשגחה פרטית בדיבור גלוי בראש-השנה: ידוע ביאור אדמו"ר האמצעי בדיוק השם ראש השנה, ולא תחלת השנה, שזהו בדוגמת ראש של כל הגוף, שנוסף על היותו עיקר הגוף, הרי ממנו מתפשט זרימת החיות והתנועה וכו' וכו' לכל האברים, וכן הוא בראש-השנה, שבכחו של יהודי לפעול על-ידי עבודתו שיומשך ממנו חיות לכל עניני החיים בכל ימות השנה.

ולכן כאשר הענין שהשגחה פרטית נדבר ביום דראש-השנה, שהוא גם הראש של ימי המאסר, ולא רק באופן שנשאר במחשבה, אלא נתגלה בדיבור, ובמעמד כמה וכמה מישראל, ריבוי מנינים, שעל-ידי זה נעשה ענין של פרהסיא, שזהו תכלית הפירסום והגילוי - אזי נתבטל החשש והספק אם הי' הדבר בדור זה ובגלגול זה או בדור אחר ובגלגול אחר, כיון שכבר נמשך בגלוי בראש ותחלת השנה (תורת מנחם ח"מ ע' 198 ואילך)

מים", "מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו", ומהי הנפקא-מינא אם שולחים בו יד או משליכים אותו לבור שיש בו נחשים ועקרבים?

ומתרץ בזה שמוטב ליפול לבור שיש בו נחשים ועקרבים, שאינם בעלי בחירה, מאשר ליפול בידי בעלי בחירה, שזוהי סכנה גדולה יותר, ולכן, אף-על-פי ש"אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו", הרי כאשר הסכנה גדולה יותר, אזי צריך זכות גדולה יותר כדי ליצול ממנה, מה-שאיין-כן כאשר הסכנה אינה גדולה כל-כך, כמו בנחשים ועקרבים שאינם בעלי בחירה, אזי יוכל ליצול גם על-ידי זכות קטנה יותר.

ועל דרך זה בנוגע למאסר של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהפחד היה במיוחד מצד העובדה שהיתה התערבות של בני ברית בעלי בחירה (כפי שמספר הרבי בזכרונותיו), וגם במכתב הראשון שכתב לקראת חגיגת י"ב תמוז, ואז יש צורך בזכות גדולה ומיוחדת כדי להתגבר על כל ההעלמות וההסתרים שלמעלה מדרך הטבע לגמרי.

ועל-פי זה יובן הדיוק שהענין שהשגחה פרטית נדבר בתוך המאמר אף שלא היה שייך להמאמר: כאשר ענין מסויים נאמר במאמר בגלל ההכרח שבדבר בנוגע להמשך המאמר, הרי זה ענין שנעשה על-ידי בעל בחירה, ובנדון-דידן, שבעל בחירה מגלה את הענין שהשגחה פרטית, בניגוד להלשנה של מי שגם הוא בעל בחירה.

מה-שאיין-כן כאשר מצד המשך המאמר אין מקום לאמירת ענין זה, ואף-על-פי-כן נדבר בתוך המאמר, באופן שלמעלה מבחירה של בעל בחירה, ובא בגילוי במאמר חסידות, שענינו לאחד נגלה דתורה עם פנימיות התורה, ובאופן כזה נמשך וחודר גם בעולם, ועד לחיצוניות העולם, כפי שנראה בעיני בשר, ועד כפי שהעולם נראה אצל כאלו שאינם בני ברית .. הנה הענין שנתן לו את הכח והתוקף, התקווה והבטחון הגמור שהכל יסתיים בטוב הנראה והנגלה - הרי זה העובדה שבראש-השנה (ראש ותחלת השנה שממנו נמשך חיות לכל השנה) נדבר (מעצמו, ממקום שלמעלה מבחירה של בעל בחירה, ונמשך למטה באופן גלוי, בדיבור בפרהסיא) במאמר חסידות (שמחבר נגלה דתורה ופנימיות התורה) אודות הענין שהשגחה פרטית (תו"מ ח"מ ע' 200 ואילך).

החזקת מכון 'ביאורים במאמרי רבינו'

מוקדשת לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
על-ידי ועד ידידי המכון

ר' שמואל ומשפחתו שיחיו אייזנברג
הרב לייבל ומשפחתו שיחיו בוימגארטען
ר' מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו פישר
ר' יוסף יצחק ומשפחתו שיחיו קזרנובסקי

קובץ זה נדפס על-ידי ולזכות
ר' מרדכי וזוגתו מרת חיה מושקא שיחיו

בן שבת

ולזכות

ליאור בת מרדכי, יהושע בן אברהם שיחיו

ולזכות ר' דוד ציון בן יצחק וזוגתו זהבה בת מרדכי שיחיו

קובץ זה נדפס על-ידי ולזכות

ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת נחמה שיחיו
ולזכות ילדיהם הת' אריה זאב, וחיה רישא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

דרוקמן

טורונטו קנדה

קובץ זה נדפס ע"י ולזכות

ר' ירחמיאל מנחם מענדל וזוגתו מרת רבקה פייגא
ילדיהם חיה מושקא, אריה לייב שאול, יהודה

מאיר, שלום דובער, שניאור זלמן

גולדשמיד

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת הו"ח התמים

ר' יעקב בן הרה"ח מאיר צבי ע"ה סטמבלר

חסיד נאמן ומסור לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

נלב"ע יא ניסן ה'תש"ע

קובץ זה נדפס לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
על-ידי ולזכות

שלמה בן רנה, מרים בת רחל, דבורה לאה עזיזה בת מרים,

ירחמיאל יהושע חיים בן דבורה, חי' מושקא בת דבורה

לאה עזיזה, מנחם מענדל בן דבורה לאה עזיזה, בנימין

אברהם בן מרים, חנה בת דבורה, דובער בן חנה,

חי' מושקא בת מרים, סאשה בת מרים